

О. П. Рибак

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Т. М. Онопрієнко*

Прагматичні функції епітетів у прозі Трумена Капоте

Дослідження епітетів на сучасному етапі зумовлено зростанням інтересу лінгвістів до антропоцентричних засобів мови, а саме тропів та їх різновидів. Хоча вже існує досить багато праць, присвячених тропам, зокрема епітету та його видам (І. Р. Гальперін, О. М. Мороховський, С. В. Ільїнський, В. А. Кухаренко), однак деякі проблеми потребують більш детального аналізу та комплексного вивчення. Лінгвістичний статус тропів є предметом дискусії лінгвістів, потребує уточнення роль епітета як системоутворюючого центру тропіки у реалізації прагматичної спрямованості текстів різних функціональних стилів. Метою даної статті є аналіз епітетів як засобів реалізації прагматичної скерованості прози Трумена Капоте.

Актуальність обраної теми зумовлена її спрямованістю на дослідження епітетів як найбільш характерних мовних засобів для вираження авторського бачення картини світу та реалізації прагматичної скерованості художнього задуму автора.

Найчастіше у стилістиці під тропом розуміється семасіологічно двопланове вживання слова, при якому його матеріальна форма реалізує одночасно два значення – пряме і переносне. Зв'язок прямого і переносного значень базується на різних принципах (суміжності, подібності та ін.), що зумовлює існування різних видів тропів. За думкою Т. М. Онопрієнко [3: 181-185] сукупність тропів та місце, яке займає серед них епітет, можна представити у вигляді схеми трьох функціональних полів: а) подібності (порівняння (simile), метафора (metaphor), епітет (epithet), літота/гіпербола (litotes/hyperbole)); б) суміжності (метонімія (metonymy), перифраза (periphrasis)); в) протилежності (іронія (irony), оксюморон (oxymoron)). Окремі поля тропіки перетинаються, у результаті чого утворюються тропи-гібриди: іронічний, оксюморонний, літотний/гіперболічний, компаративний, метафоричний епітети, а також літотне/гіперболічне порівняння, безмодульне порівняння та метофора-перифраза.

У прозі Трумена Капоте чітко прослідковується тенденція до розподілу тропів на дві сновні категорії. До першої відносяться узуальні, узуально-асоціативні (звичайні, традиційні), до другої – неuzuальні, okazіональні. Неuzuальні, часто унікальні семантичні асоціації складають основу епітетних конфігурацій, які відіграють значну роль у формуванні єдності тексту. Як відомо, для тексту конструюючим фактором виступає не стільки тема, а комунікативне завдання. В. Л. Наєр у своїй лінгво-прагматичній концепції зазначає, що мовна прагматика є "осередком дієвого потенціалу тексту" [2: 13]. Прагматика тісно пов'язана з його адресованістю та з усіма іншими його аспектами, категоріями і типами інформації [1: 122].

Реалізація тропами прагматичної спрямованості тексту у Трумена Капоте приймає різноманітні форми. Аналіз двох повістей "Лугова арфа" та "Сніданок у Тіфані" дозволяє стверджувати, що завдяки внутрішнім взаємодіям утворюються так звані "тропи-гібриди": прямий компаративний епітет (*a lily-stalk neck*); непрямий компаративний епітет (*breakfast-cereal air of health*), метонімічний епітет (*chic thinness*).

При портретизації персонажів автор надає короткі влучні характеристики, використовуючи ряд емоційно забарвлених епітетних конфігурацій (*a whip thin; watery-eyed* etc.). Одним з характерних для Капоте прийомів є використання

складнопохідних епітетів. Епітети такого типу в багатьох випадках представлені незвичним сполученням слів, коли автор зіставляє, здавалося б, несумісні поняття і цим створює надзвичайно яскраву картину з високим ступенем образності авторської мови: складні метафоричні епітети (*sky-fringed, breeze-fooled leaves; water-diamonded girls*), компаративні епітети (*crown-like cries; a coal-black catfish* etc.).

На основі аналізу повістей Трумена Капота приходимо до висновку, що результатом асоціативно-образного потенціалу в художньому тексті є вторинне переосмислення, тропеїзація номінації, оскільки тропи та їх гібридні утворення є прагматично-орієнтованими лексичними засобами креативного бачення "картини світу" автором та реципієнтом під час реалізації прагматичного скерування художнього тексту.

Зростаюче вживання оказіонально-асоціативних епітетів як невід'ємних складових авторського ідіостилю потребує подальшого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Азнаурова Э. С. Прагматика художественного слова / Э. С. Азкаурова. – Ташкент: Фан, 1988. – 122 с.
2. Наер В. Л. Прагматика текста и её составляющие / В. Л. Наер. – М.: Изд-во МГПИИЯ им. М. Горького, 1985. – С. 4-13.
3. Онопрієнко Т. М. Тропеїчні засоби реалізації прагматичної скерованості художнього тексту / Т. М. Онопрієнко // Вісник. – 2008. – № 40. – С. 181-185.